

זי: **עין משפט** **גז** **מצוה**

לו א ב טושי״ע א״ח ס״ שמה ספיף טו:
לו ג מ״י פ״יד מלכות שבת הלכה י קמג לא״ן סה טושי״ע שס ספיף ד:

לח ד מ״י שס הלכה י טושי״ע שס ספיף יג:
לב ה מ״י שס ה' יח טושי״ע שס ספיף י:
ב ד מ״י שס הלכה ח טושי״ע שס ספיף ה:

הגהות הב"ח

(א) גבי למעלה מעשרה טפחים כוורק וכו' והיוני כזה אמאי כוורק:

גליון הש"ס

גבי רבא אומר לאו ברה"ח דמי. עיין טירוצין פו ע"ג וכושי"י שס כנה"ר וסחי:
שם ויטנין משני לה. טעין ה מדרים מנח: תוס' ד"ח והלכה ונחה בו וא"כ הוי אמינן הבא חוקקם בו. ע"י מלון קבו ע"א מודה"א אן:

תוס' ישנים

(א) ועי"ל דהכל הי"ס מחלוקת גביהו? ונמחק וא"ל לנרף גבידות אלף דלון כשי"א. ודליהוי לבדו.
י' נמקום אחד הוי כה"י אלף כנסיה לרף לנרף גבידות וכויתמר מג' לא מנענרף:

מוסף תוספות

א. לטלטל בכולו. מוס' הלא"ש. ג. [דן]סתמא קאמר. כשי"א. ודליהוי לבדו.
ד. אבל לענין שבת אין ההקפדה במחיצות ממש שיהיו מכשירות את החקק אלא שיהא חקק נשמר ע"י שלא יהו רבים בוקעין בו, וכיון שיש בחקק רוחב ד' על ד' ויש בבניהו כשיעור רשות היחיד ע"י גובה המחיצות והמחיצות שמורות אותו מבחורין לא חיישינן בין שיהו על שפת החקק בין שיהו מרחוקות ממנו כמה.
כשי"א. [אלף נמקו' הלא"ש] מנא? ששני שנת מנו נמנמנ כלן נמקו' יטניס ויש לעי' מה כוונת מוס' ויש נפק"מ בין הנהגה"א למוס' הלא"ש ע"י מור"א עירובין סה (א) קסא"ף].
ה. [לא בעינן] רק שרשרות משתמר ע"י המחיצות אפילו דחוקים ממנו הרבה קרוי רה"י הלכן. הלא"ש פ' יא. ו. חיצונות של הבית. מוס' הלא"ש. ז. הגבירות עשרה. מוס' הלא"ש. ח. פרשי' והוה ליה זורק מרשות הרבים לרה"י דהא גבוהה עשרה הויא רשות לעצמה וכדמסיק דאע"ג דלית ביה ד' על ד' חוקקין להשלים. מוס' הלא"ש. ט. שכן דרך לאחד שמיסירין העצים שעשו על גבן המדרגה לצורך הבנין נשארים בחומה חורין נקובין מעבר אל עבר. מוס' הלא"ש. י. על ד'. מוס' עירובין יא: ומשתמשין בהם בני הבית. מוס' הלא"ש. וינ"י מהה"א].
יא. שאינו נוח לתשמיש הרבים משתמשים בהם בני הבית. מוס' הלא"ש. יב. מתני'. מוס' הלא"ש. יג. על ד'. מוס' הלא"ש. יד. אמר רב זרק וזק בחור. מוס' הלא"ש. טו. דלד' מאיר חוקקין להשלים. מוס' הלא"ש.

ואם חקק בו ד' ע"ל ד'. וקשה לריב"א מ"ש מסוכה דלמיה גבוהה י' דאמר צפ"ק דסוכה (דף ד.) חקק זה להשלמה ל"י אם יש משפת חקק ולכותל ג' טפחים פסולה פחות מג' כשרה והכא מהני חקיקה^[א] אפילו מופלגת מן הכותל הרבה^[ב] ויתירך דשאני הסם גבי סוכה

דבעינן שיהיו מחילות סמוכות לסכן דילפינן התם (דף ו.) מחילות מבסכת בסכת בסכות כדאמר^[ה] התם^[ו] הרמיק הסיכוך מן הדפנות פסולה ולהכי צעינן שיהא פחות מג'ל^[ז] דלרין לנרף הגידוד של חקק למחילות כדי שיהיו סמוכות לסכן שכנגד הנקב ואע"ג דדופן עקומה מכשרת עד ד' אמות ממרץ לה הש"ס^[ח] ה"מ היכא דליכא מחילות מעלייתא אצל הכא דלשויה מחילה בפחות מג' מאנטרף הגידוד עם המחילות דהויא סמוך לסכן טפי לא מנענרף^[ט] א. התם לא ניחא תשמישתיה. ולדי רה"ר לרצנן לאו כרה"ר דמי אע"ג דיחא תשמישתיה טפי מקרן זוית דהא אפילו ר"א דפליג בצדי רה"ר מודה צקן זוית כדפרש"י לעיל אפ"ה לא הוי כחורי רה"ר דחורי רה"ר ריחא תשמישתיה טפי: **והלכה** ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת רבי מאיר ורבנן. ותימיה לר"י דצפרק קמא דעירובין (דף יא: ושס) כניפה דפליגי זה ר"מ ורצנן אמרינן התם דלא אמרינן חוקקין להשלים לר"מ אלא צ"ש כרגליה ג' וגובהה י' פי' גבוה ג' טפחים שיש בהן רחב ד' אצל אין כרגליה ג' או שאינה גבוה מ"י לא אמרינן ^[א] וא"כ היכי אמרינן הכא חוקקין להשלים לר"מ בחור כל שהוא ואומר ר"י דאיירי בחורין שדרקן לעשות בשעת הצנין שמופלשין ליה"ר^[ב] וצ"ל רה"י הס רחבים ד' אצל לא מנא רה"ר ולכ"ע הוי חור רה"י דהא חורי רה"י כרה"י דמי ולא פליגי אלא לשויה מקום ד' על ד' דלרבי מאיר חוקקין להשלים והוי כד' על ד' אצל ממש בחור כל שהוא אפילו ר"מ מודה דלא אמרינן חוקקין להשלים וכן משמע צירושלמי דגרסינן התם על דעמיה דר"מ בין שיש שס ד' בין שאין אוחס שלמעלה מו"א^[ג] חשיבי חורי רה"י אצל שלמטה מעשרה אין בני רה"י משתמשין עם מפני בני רשות הרבים שמשתמשין בהן וה"פ וכ"ת^[ד] דלית ציה ד'ל^[ה] ואע"ג שהס חורי רה"י הוי כוורק צאזיר לפי שלא נח על מקום ד' והאמר רב יהודה^[ו] כו' ואל דלא מוקמינן מתני' בחור כל שהו ממש דלא אמרי' חוקקין לכ"ע היינו משום דסתם חורים כך הס ועוד דע"כ הולרך לאוקמי דצינל שמי' דבחור כל שהוא ממש דלא אמר

ציה חוקקין להשלים ליכא לאוקמי' דא"כ למטה מ'י אמאי כוורק צארך והא לא נח ע"ג מקום ד' ואכ"ל כפרש"י דפרין מכח דסתם מתני' ר"מ היא אלא ע"כ אי מיירי בחור כל שהוא שאינו רחב ד' צריך לאוקמה כר"מ דאמר חוקקין להשלים דלרצנן אמאי למטה מ'י כוורק צארך ויש ליישב פירש"י דהוצרך לפ' משום דסתם מתני' ר"מ קפריך דאי לאו הכי הוה ליה למפרך כהדיא וכ"ת דלית ציה ד' למטה מ'י אמאי כוורק צארך:
אמר

יציאות השבת פרק ראשון שבת

אלא דאין. חור רה"ר למעלה מ'י והוי חורא מקום פטור: **מסני' היא**. ולמה ליה לשמואל לאשמעינן: **הוורק ד' אמוס**. כרה"ר ומדבק בכותל כגון דצילה שמינה כדמוקי לה לקמן: **כוורק צאזיר**. ופטור דלאו כרה"ר נח ורה"י נמי לא הוי אלא דבר המסויים ורחב ארבעה:

כוורק צארך. וחיוב דחור רה"ר משנח משהו הוי הנחה. ולא דמי לנח על דבר המסויים למטה מ'י דההוא חשיב למיהוי רשות חשוב לענמו או כרמלית או מקום פטור ולא הויא הנחה כרה"ר: **אכרמליה**. כדפרשית: ואקילו זה רצנן. לעיל קאי ארדב דימי ורצ ששת דאקילו זה רצנן כרמלית הוואל ואסורה מדבריהם אקילו זה: **מקולי רה"י ורה"ר**. רצ דימי אשמעינן מקולי רה"י כי היכי דרשות היחיד לימיה פחות מרחב ד' והמכניס מרה"ר עליו פטור כרמלית נמי לא הוי ומותר לכתחלה להכניס מרשות הרצים ומרה"י עליו ורצ ששת אשמעינן דמקולי רה"ר נמי אקילו עלה דלינה מוספת צאזיר למעלה מ'י כרה"י אלא למטה מ'י כמות רה"ר: **חקק צו**. צקרקע הציט דאמצעיטו ארבעה צאזרק ורוחב: **והשלימו**. צמקום חקק לחלל י' גבוה עד הקירוי נעשה כל הציט כולו חורי רה"י כמו כותלי רה"י ובהס חורים כלפי רה"י שהס כרה"י והני נמי כיון דנגד החקק רה"י גמור אינן הוי פילות של תשמישי רה"י: **חורי רה"ר**. חורים שצמלסים כלפי רה"ר: **לאו כרשום הרצים דמו**. אלא רשות לענמן הן ואס רחבים ד' הוי כרמלית: **ואי לא הוי מקום פטור: לא נלרביס**. והכרמלית דמני צבריימא חוקמה רצ דימי צקן זוית כו': **סיהוי כחורי רשום הרצים**. ואמאי הויא כרמלית: **והא לא נח**. וכי חורה נפלה לתוך ד' אמות דעל כרחק כשמכה ככותל קופלת לאחוריה: **ושאני לרור וספך גרסינן**. כלומר ככותל דליט ציה חור ואפילו הכי לא חוקמיה ר' יוחנן דדגח בחור משום דלאו אורחיהו דלרור וספך לנוח ע"י וזיקה צמקום שנופלין שס: **אמאי כוורק צאזיר**. הא ה"ל מרה"ר לרה"י דהוה ליה גבוה י' ורשות לענמו: **רבי מאיר ורבנן**. צמסכת יומא גבי מזוזה: **רבי מאיר סבר**. דבר שאין צו שיעור ויש שס עוצי ורחב לחקוק ולהשלים לכשיעור אמרינן כמאן דחקוק דמי והכא נמי לרבי מאיר חוקקין להשלים וחיוב וסתם משנה ר' מאיר: **דאמר רצני**. דלא צעי הנחה על גבי מקום ד': **ורק ונח נו'**. קס"ד מרה"ר לרה"י: ונפו

אמר דאמר רב יהודה אמר רב אמר ר' חייא זרק למעלה מעשרה והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר' מאיר ורבנן. ושמעיה וזו בפרק הורק (דף ק) ותניא נמי הכי זרק למעלה מ'י והלכה ונחה בחור כל שהוא ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרים. ותמצא בירור השמועה בסמ' עירובין בפרק א (דף יד) אשכחיה רב ששת לביה בר שמאל, אמר תפליין תנו רבנן פתחי גינה בזמן שיש להן בית שער מבפנים כו'. ואמרו אמר ר' מאיר סבר חוקקין להשלים ולדבריו אם נחה בחור כל שהוא חייב, ורבנן סברי אין חוקקין להשלים ואם נחה בחור כל שהוא פטור עד שתנוה בחור שיש בו ד'. ועוד תמצא בפרק א' מן מסכת יומא (דף יא) ובמסכת (שבת) [עירובין (דף קא)] בפרק המוצא תפליין תנו רבנן פתחי גינה בזמן שיש להן בית שער מבפנים כו'. ואמרו אמר ר' מאיר סבר חוקקין להשלים ולד', ויש בו לחוק להשלימו לד', ובהא פליגי דר' מאיר סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים.

מסורת הש"ס

(א) לקמן פ' ק. ג. (ב) לקמן פ' ק. א. (ג) יומא יא: (ד) [לקמן ק.] יומא יא: [עירובין יא: ג:] קא"ל. (ה) [לעיל ד' ז.], (ו) רש"ל מ"ז, (ז) וינ"י מוס' פוסה ד: מ"ה פחות משלשה: (ח) (דף ז.ז. ט) [שם ד.].

מוסף רש"י

חורי רה"ר אביי אמר כרה"ר דמו. טען טמל הסמוך לרה"ר ויש בו חור חוקק ארבע אמות ונח שס חייב, דחשיבי ליה הנחה כרה"ר (שורבין פו). למעלה מ'י כוורק באזיר, ופטור דלא נח כרה"ר, דלא רה"ר נמי למעלה מעשרה, ובה"י נמי לא נח, שאני מקום מסוים שיהא רחטו ד' שהרי לא נח כהלא הסמל אלא צפניו. למטה מ'י טפחים כוורק בארץ. דחור רה"ר הוי וחיוב דחור דחור רה"ר הוי ונח ככל דמו מחייב, וסומא לנפילה לא הוי, לא כרמלית ולא מקום פטור, הוואל וצפניו נח ולא נח כהלא שיהא מקום מסוים (קטון צו). באנו למחלוקת ר"מ ורבנן. לר"מ דאמר חוקקין להשלים צמקום שיש צי לחוק, הכא חייב, דדלון החור כלינו הוה ארבע (קטון פ. ק).

רב נסים גאון

והא דאמר רב יהודה אמר רב אמר ר' חייא זרק למעלה מעשרה והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר' מאיר ורבנן. ושמעיה וזו בפרק הורק (דף ק) ותניא נמי הכי זרק למעלה מ'י והלכה ונחה בחור כל שהוא ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרים. ותמצא בירור השמועה בסמ' עירובין בפרק א (דף יד) אשכחיה רב ששת לביה בר שמאל, אמר תפליין תנו רבנן פתחי גינה בזמן שיש להן בית שער מבפנים כו'. ואמרו אמר ר' מאיר סבר חוקקין להשלים ולדבריו אם נחה בחור כל שהוא חייב, ורבנן סברי אין חוקקין להשלים ואם נחה בחור כל שהוא פטור עד שתנוה בחור שיש בו ד'. ועוד תמצא בפרק א' מן מסכת יומא (דף יא) ובמסכת (שבת) [עירובין (דף קא)] בפרק המוצא תפליין תנו רבנן פתחי גינה בזמן שיש להן בית שער מבפנים כו'. ואמרו אמר ר' מאיר סבר חוקקין להשלים ולד', ויש בו לחוק להשלימו לד', ובהא פליגי דר' מאיר סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים.

רבינו חננאל

אמר אביי אם חקק בו ד' על ד' מותר לטלטל בכל הבית. מ"ש אלו הארבעה שיש בבוהתן עשר הן הבית והשאר חשובין כחורין, וק"ל חורי רה"י כרה"י דמו. חורי רה"ר אביי אמר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים.

^[1] כרשות הרבים דמו ורבא אמר לאו כרשות הרבים דמו, והלכתא כרבא. הא דאמר רב חסדא נעץ קנה ברה"י אפילו מאה אמה חורק מרה"ר ונח על גביו חייב, נימא כר' אמרה דתניא זרק ונח ע"ג זיו כל שהוא ר' מחייב וחכמים פוטרים

^[2] מ'י שאינו נוח לתשמיש הרבים משתמשים בהם בני הבית. מוס' הלא"ש. יב. מתני'. מוס' הלא"ש. יג. על ד'. מוס' הלא"ש. יד. אמר רב זרק וזק בחור. מוס' הלא"ש. טו. דלד' מאיר חוקקין להשלים. מוס' הלא"ש.